

21

Pri. 22. num. 72

1773, 2
5/

DISSERTATIO INAUGURALIS
 DE
HAVARIARVM DISCRIMINE
 IN PRIMIS
 EX LEGIBVS NAUTICIS GERMANIAE
 SEPTEMTRIONALIS.

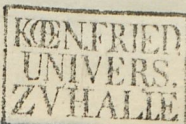
P. 226

QVAM
 AVCTORITATE INCLYTI ORDINIS IVRIDICI
 PRAESIDE
IOANNE HENRICO FRICKE, D.
 PROF. PVBL. ORD.

PRO
 OBTINENDIS SVMMIS IN VTROQVE IVRE
 HONORIBVS
 PVBLICE DEFENDET
GOTTLIEB RVDOLPH LADEHOFF
 HAMBVRGENSIS.

D. AVG. MDCCLXXIII

KILIAE HOLSATORVM,
 LITTERIS MICH. FRIEDER. BARTSCHII,
 ACAD. TYPOGR.

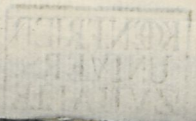
DISSELTATIO INAVOYALIS
DE
HAVARIARVM DISCRIMINE
IN PRIMIS
EX LEGIBVS NAVTICIS GERMANICAE
SEPTEMTRIONALIS.

AVCTORITATE INCLYTI ORBIS SVBIDI
PRÆSIDIS
IOANNE HENRICO FRICKER, D.
PROF. PUBL. ORD.

PRO
OBTINENDIS SVMMIS ET VTROVQVE IVRE
HONORIBVS
GOTTLIEB RVDOLPH LADENHOFF
HAMBVRGENSIS.

D. AVG. MDCCCLXXIII.

KILIAE HONORATORVM,
LITTERIS MICH. FRIEDER. BARTSCHII,
ACAD. TIPOGR.

155/1

DE
HAVARIARVM DISCRIMINE
IN PRIMIS
EX LEGIBVS NAUTICIS GERMANIAE
SEPTENTRIONALIS.

§. I.
NAVIGATIO RES ET SVMTVOSA ET CALAMITOSA.

Nulla sane mortalium negotiatio adeo anceps est & lubrica, quam quaestus maritimi studium. Praeficiantur naui mercibusque nauarchi nautaeque peritissimum, sit probum nauigium armamentisque instructissimum, caelo sereno ventoque secundo solvatur; mox ingruit necessitas improuisa. Nunc subsidit in vado nauis &, vt detrudatur incolumis, tum scaphae ad oneris partem recipiendam, tum

A

tum

tum mercenarii homines conducuntur. Nunc instant piratae immani scelere; fit iactura, dum pugnatur. Orta tempestate nauis ad deuias deferitur oras. Aestuantebus undis dehiscunt latera, merces sale transmissio corrumpuntur, dilacerantur vela, malus deiicitur, franguntur antennae. Nauis quassata & mutilata portum, vt reficiatur, intempestiuum quaerit, sexcentisue aliis malis subacta, de via deflectitur. Ita per longos menses & vel per hyemem inertem detinetur. Vectigalia quidem, ripatica, pilotarum mercedem aliasque, quas fert nauigatio, solitas expensas, dummodo nauis portum, quo tendebat, recto felicique cursu intrasset, & nauta & mercator calculis iustis pernumerare potuerunt; rerum iacturam & impensas, quas vis diuina & maior fecit, non potuerunt. Praeter calculos subductos inopinata veniunt impendia. Quid quod inter tempestatem, vt nauis cum aliqua saltem oneris parte seruetur, anchoralia incidere, caedere malum, mercesque in maria abiicere dura iubet necessitas. In nauigationis salutem pereunt armamenta, pereunt merces, vt naufragium ne fiat.

§. II.

SVNT NAVIGANTIVM EXPENSARVM TAM SOLITARVM, QVAM
INSOLITARVM, ET DAMNA TAM FORTVITA, QVAM
EX CONSVLTO FACTA.

Si nauigationis huius & sumtuosae & calamitosae ratio initur, sunt I) *expensae quaedam solitae*, quas nauis exercitor dum locat nauim, & mercator, dum conducit, aut pro naue sola, aut solis pro mercibus, aut pro vtrisque faciendas bene nouit. Sunt II) *expensae improuisae*, de quibus scilicet neque locator, neque conductor cogitauerunt. Sunt III) *damna, quae casus inuulsi fortuitus* aut mercibus, aut naui & armamentis. Sunt denique

nique IV) *damna*, quae, *ut nauis seruetur* & ex voto deducatur in portum, exercitor merciumue dominus in rebus quisque suis aut fecit consulto, aut inuitus & vel inscius passus est.

§. III.

QVID HAVARIA?

Omne illud navigationis dispendium, siue expensarum; siue damnorum causam habeat, vulgari HAVARIAE nomine insignitur (a). Inde *Ord. Assc. & Hav. Hamb. 1731. art. I.* satis curate ita illam describit: „aller Schade, so den Schiffen oder der Ladung zustoßet, auch alle ordinäre und extraordinäre Unkosten, welche vom Anfange bis zu Ende der Reise erfordert worden, werden für Haverey gehalten“; modo *τὸ zustoßet non de fortuitis* solum,

(a) Omnes fere, qui de Hauariis scripserunt, aut iactum solum, qui tamen non omnem hauariam absoluit, sed modo ad speciem eius pertinet peculiarem, definiendo comprehendunt; aut definitionis loco ad exempla confugiunt, aut male consarcinant verba, ut omnes hauariae species continere videantur & multiplicis hauariae non nisi laciniis contineant, aut per diuersum modum, quo fit in hauaria grossa & minori contributio, rem designant; aut denique nihil definiunt & bonis auibus ad singulas species enumerandas decurrunt. Ita *Kvricke ad ius Hans. marit. Tit. 8. ap. Heinecc. p. 769.* „Hauaria est, quando leuandae nauis gratia iactu mercium facto, omnium contributione id, quod pro

„omnibus datum est, sarcitur“; & nihilominus dispescit hauariam in grossam & communem, quarum singulam iuxta contribuendi modum describit; *Loccenius de iure marit. L. 2. c. 8. §. 1. ap. Heinecc. p. 998. & MARGARD de iure mercat. L. 3. c. 4. n. 9. p. 390.* „Auaria est id, quod ab his, quorum merces & bona in portum salua delata sunt, in eos confertur, quibus merces & bona sua iactu perierunt“; *Vinnius ad PECKIVM p. 193.* „duplex est Auaria, communis & grossa, siue grandis; auaria communis intelligitur Lootsmaansgeld &c., grossa est, cum quaedam merces iaciuntur in mare,“; *Langenbeck in den Anmerk. über das Hamb. Seerecht Tit.*

solum, sed de iis quoque damnis, quae in navigationis salutem naui mercibusque data opera inferuntur, intelligas.

Caeterum Hauariae, seu Auariae denominationem, vt deridiculas eorum, qui Hebraeorum, Scytharum, Persarum linguam &, si quod aliud est, exoticum delictum ferutantur vocisque inde originem bellule depromere satagunt, quisquillas nequiciasque transeam, alii petunt ex Graecorum lingua, in qua nunc *βάρος*, onus, & *α*, quod priuatiuum dicunt, nunc Ionum *βάρης*, nauigium, perplacet; alii autem, iique saniores, ad vernaculam redeunt. Sunt tamen inter hos, quibus deriuatio ab *habe*, vnde *haberey*, quasi hauaria sit bonorum collatio & communio, perquam ridet. Rectius autem ab *hauen*, cuius obsoletum *Haver* (Gallis: *havre*), vocabuli origo ducitur. Vnde descendit *Havenen*, id est, portum petere, & similiter *Haveren*, quicquid impenditur, vt portus petatur (b).

§. IV.

»16. *suppl.* 2. *Seck.* 1. §. 1. p. 161. &
 »cum eo der *Wohlinstr.* *Schiff*
 »fer *Abth.* 2. *Cap.* 4. §. 2. p. 61.
 »Haveren ist derjenige *Schade*, wel-
 »chen das *Schiff* und *Gut* während
 »der *Reise* durch unversehene Un-
 »glücksfälle leidet“; *Surland*
Grundsätze des Seerechts Th.
I. B. 2. *Tit.* 10. §. 323. p. 62.
 »Haveren ist aller *Schade*, den ein
 »*Schiff* erduldet, und alle dardurch
 »verursachte außerordentliche *Ro-*
 »sten von seiner *Ladung* und *Abreise*,
 »bis es zu *Ort* und *Stelle* gelangt
 »get“; & sic porro reliqui. *Vnicus*
WEDDERKÖPF in iur. nau. L. 4.
Tit. 1. §. 1. p. 153. paullo curatius

Hauariam primus descripsit, quod sit:
 »legis dispositio, qua id, quod nau-
 »gationis promouendae causa impen-
 »ditur, ab iis, quorum illud fieri in-
 »terest, debet restitui.“

(b) *LOCCEIVS* c. l. p. 298.

MARQUARD c. l. n. 5. 6. 7. p. 390.

GE. WERNER in *diff. de contri-*
bitur. propter iactum th. 2. p. 1.

IUST. HENN. BOEHMER de *dis-*
crim. tempest. mar. c. 2. §. 23. p. 45.
Langenbeck's Anmerk. c. l.
 p. 161.

Samml. Hamb. Gesetze
 und *Verfass.* Th. 7. §. 305. p. 175.

§. IV.

DISPENDIVM HAVARIAE EST VEL PARTICVLARE,
VEL CÖMMVNE.

Ex dictis liquet, hauriam tum expensas, tum damna complecti. Vtrumque autem *dispendium* in duplex genus abit. Sunt nimirum expensae particulares & communes; sunt damna particularia & communia. *Dispendium particulare* fert rei, quam concernit dominus absque locatoris & conductorum contributione. *Commune dispendium* est, quod fit & naus & oneris causa, ideoque omnium, quorum interest, collatione refarcitur.

§. V.

DISPENDIVM PARTICVLARE SENTIT REI DOMINVS.

Particulare dispendium rei dominum sentire diximus. Vnumquemque enim, quas propter rei suae, vel conseruationem, vel conditionem meliorem erogat expensas, ex suo patrimonio ipsum erogare, vix est, vt moneam. Itidem lippis ac tonforibus notum est, ferre dominum rerum suarum iacturam fortuitam.

Quae si transferas ad locationem conductionem nauiculariam, 1) *exercitor*, qui res transuehdas pro stipulata sibi vectura in nauim recipit, in eas consentit expensas, quae nauem, nautas & magistrum spectant. Ita v. c. puluerem igniferum, qui, etiam si non mercibus, sed saburra, onusta sit nauis, salutandorces & bellicas naues in itinere obuias, adeoque citra defensionem consumitur; ita mercedem, alimenta nautarum aliosque, qui solius nauis exereendae causa fiunt, sumtus, pendit exercitor.

Idem ille 2) solus fert, quod nauis armamentisque accidit detrimentum; ideoque, vt PAVLI verbis (*) vtar, *si conseruatis mercibus deterior facta sit nauis, aut si quid exarmauerit, nulla*

facienda est collatio, quia dissimilis earum rerum causa est, quae navis gratia parantur, & earum, quo quibus mercedem quis accepit; nam etsi faber incidem aut malleum fregerit, non imputatur ei, qui locavit opus.

E contrario 3) quod in locis vectigalibus, ad quos in itinere fit appulsus, mercium vectigal est, & quicquid praeterea mercium gratia impenditur, soli ferendum incumbit mercium domino.

Vti & 4) eidem corruptio mercium suarum & dispersio est damnosa.

In his itaque 5) impendiis ab iis, qui res suas salvas habent, nulla fit contributio, nisi interposita pactione illam promiserint.

(*) l. 2. §. 1. de L. Rhod. de iactu.

§. VI.

DISPENDIVM COMMUNE VENIT IN CONTRIBVTIONEM NAVIS ET MERCIVM.

Longe alia est ratio *impensarum damnorumque communium*. Inter eos, qui bona, vt transportentur, in nauem seorsum conferunt, nulla quidem ex pacto oriunda intercedit obligatio; sed singuli cum exercitore, eiusue magistro contrahunt, vt recipiat pro nauo. Nihilominus tamen eadem carina tabulis iisdem res continet singulorum conducentium & quilibet illorum nihil magis habet in votis, quam vt res suae incolumes traiciantur. Id fieri nequit, nisi carina quoque sausto itinere maria transcendat. Est itaque tam exercitoris, quam conductorum omnium commune votum, vt salva carina res salvas perferat. Singulorum salus, *salus communis*. Ipsa nauigatio, *nauigatio communis*. Quicquid in eius salutem impenditur, *impensae sunt communes*; & factum, quod ad commune periculum auertendum suscipitur, *factum commune* est.

Qua

Qua de re in huius generis dispendio aequitatis naturalis dictiones omne ferunt punctum: *nemo locupletior fiat cum alterius iactura; & omnium contributione sarcendum, quod pro omnibus datum est.* Quam aequitatem agnoscunt nauticae leges tum Rhodiorum ac Romanorum (a), tum gentium Europaeorum hodiernae interque illas nostrates in primis (b).

Leges istae & maritimi commercii consuetudo 1) referunt ad commune dispendium a) *expensas tam solitas, quam insolitas, quando navis & oneris simul causam habent,* & b) *damna propter rem communem consulto facta,* seu ea damna, in quibus, dum fierent, ratio & utilitas communis spectabatur, ita ut casus fortuitus sit causa quidem remotior, proxima vero consilium salutis communis. Deinde 2) exercitorem & conductores non solum obligant, ut stipem suam ratione navis & mercium conferant; sed etiam 3) ita obligant, ut ad *contributionem* cogantur, etiamsi dispendium iis inficiis & vel prohibentibus factum sit, & ut 4) magistro navis *ius retentionis* tribuatur in mercibus, donec collatio peracta.

(a) in Digest. Tit. de lege Rhod. de iactu.

(b) *Consulat. mar.* c. 97. 193. *Jus naut. Gall.* (Ordon. de Louis XIV.) L. 3. Tit. 7. *Pruss.* c. 8. *Ord. Adm. Succ.*

1750. Sect. Om Hafveri. *Jus naut. Wisbyc.* a. 38. *Jus Hansl.* Tit. 8. *Stat. Lubec.* L. 6. Tit. 2. *Stat. Hamb. P.* 2. Tit. 16. *Ord. Assoc. & Hav. Hamb.* Tit. 21. 22.

§. VII.

RETENTIO PROPTER CONTRIBUTIONEM PARTIM NECESSARIA, PARTIM VOLUNTARIA.

Retentio ista, quae 1) propter merces aut violatas in navigationis salutem, aut deperditas, vsque dum collatum fuerit, exercetur, *necessaria* est, & obligationem rectius eam dixeris, quam *ius magistri.* Ex Seruii enim sententia (a) *domini mercium,* quae perie-

perierunt iactu, *agunt cum magistro, ut caeterorum vectorum merces retineat, donec partitionem damni praesent.* Sic quoque Hamburgensium statuta (b): "Der Schiffer muß die Güther an sich halten, bis zu der Zeit, daß der Schade nach Antheil eines jeden Guths belegt ist." Quod in eorum securitatem, qui indemnes praestandi, constitutum est, ne scilicet bonis dispersis difficillima illis reddatur in plures aduersarios discindenda persecutio.

Vnde nautica est consuetudo, vt, naue in portum delata, magister iis, quorum nominibus traditio mercium inscripta (denn Empfänger) denunciaret dispendium ex periculo maritimo retribuendum, confestim rationes (Dispache), in quas Hamburgi persona publica, quam *Dispacheur* vocant, iurauit, rite confici curet, nec ad exonerandam nauem se accingat (lösset nicht), priusquam ratam quisque partem persoluerit. Imo, quum obligatione perfecta, vt ne bona prius dimittat, adstringatur, damnum passis, sin dolose secus fecerit, aut fidem forsan convectorum secutus sit, ad interesse tenetur (c).

Ne tamen ob iactum, aliudue mercium detrimentum solum retentionem fieri existimes. Eadem enim II) etiam ob quoduis aliud dispendium commune, si nullae merces aut perditae aut corruptae, locum habet; quamuis tunc plerumque in mero iure exercitoris & magistri subsistat, adeoque non necessaria, sed *voluntaria* sit.

Quod si enim aut exercitor ipse rerum nauicularium in commune bonum fecit iacturam, aut vbi nummi in nauigationem communem, quos idem ille repraesentare solet, pro ratis sunt refundendi; non nisi solius exercitoris, vt intributio fiat, interest. Aequum tamen visum fuit, vt retentione, quam alieno nomine praestat, etiam proprio nomine, si velit, fruatur.

Hinc

Hinc iure Wisbycensi (d), quod statuto Hamburgensi (e) ad verbum fere exprimitur, sancitum: „So ein Schiffer das Guth aus dem Schiffe gesezet hat, mag er es wohl solange wieder an Bord nehmen, bis der Kaufmann ihm seine Fracht und Ungelder vergniget hat, soviel als er darauf schuldig gewesen, im Fall der Schiffer dem Kaufmann nicht trauen will.“ Namque **Wersgeld** modo omne dispendium ex aequis partibus a naue & mercibus refundendum, modo in specie iactarum mercium contributionem denotat; **Ungeld** autem siue **Ongeld** tum mercatoris praestationem pecuniariam praeter naulum tum in primis expensas, quas magister alieno nomine fecit.

(a) l. 2. ff. de leg. Rhod. de iactu.

(b) P. 2. Tit. 16. a. 2. Cum hisce congruit *Ius naut. Pruss.* c. 8. a. 21. & *Dan.* l. 4. c. 3. a. 11.

(c) *Wohlinstr. Schiff.* Ahrh. 2. Cap. 4. §. 14. S. 71.

(d) art. 57.

(e) P. 2. Tit. 15. a. 2.

§. VIII.

FVNDAMENTVM OBLIGATIONIS AD CONTRIBVTIONEM
EST PRO DIVERSA RATIONE AVT QVASI-CONTRACTVS
NAVIGATIONIS COMMVNIS, AVT LOCATIO CON-
DVCTIO NAVICVLARIA.

Quae quum ita sint, haud perperam iudicabis, propter dispendium commune tributi obligationem, si de vinculo iuris *convectorum inter se* quaeritur, oriri ex QVASI-CONTRACTV, quem NAVIGATIONEM COMMVNEM nuncupare possis. Quamquam enim, quorum merces sunt seruatae, consensus neque expressus, neque tacitus in iactum aliudue dispendium interuenierit, lege tamen praesumitur, illos in suam consensisse utilitatem; & quum locupletari hos ex reliquorum damno no-

monit

B

fas

fas fit, ex consensu praesumpto, seu ficto, ad contribuendum obligatio eis imponitur (a)

Verum si iuris vinculum singuli spectatur conductoris erga magistrum navis, qui nomini communi expensa necessaria retulit, damnumque salutare fieri iussit; aut MANDATVM, siue *expressum*, siue *tacitum*, aut *gestio negotiorum*, aut potius *locatio conductio* interuenit. Ea est locationis conductionis nauiculariae indoles ac natura, vt non nauis solum, vel in naue locus, nautarumque ad nauem exercendam operae, sed simul operae magistri ac nautarum circa res, in quantum humana effici possit industria, seruandas in eam veniant. Sic *iure Wisbycensi* (b): "Der Schiffmann ist schuldig des Kaufmanns Guth zubearbeiten, wie es dem Schiffer, Steuermann und Befrachter gurdänket" & eodem (c): "Da der Schiffer einigen Schaden am Schiffe oder Kaufmannsgüthern, so wegen Abwesenheit der Schiffsleute (die ans Land gegangen und nicht bald wieder zu Schiffe gekommen) sich begeben hätte, verspüren würde, sind sie selbigen zubeßern schuldig;" *statutis Hamburgensibus* (d): "Es soll jeder Schiffer auf die Garnehring, Stauung der Güther und was demselben anhängig fleißig Aufsicht haben, damit des Kaufmanns Güther keinen Schaden leiden mögen; entstünde daraus Schade, oder die Güther von dem Schiffer oder seinem Schiffsvolke verringert würden, so soll der Schiffer dem Kaufmann, der denselben erlitten, von dem Seinigen zuerstaaten schuldig seyn." Sic etiam in primis circa frumenta vehenda ventilationis cura *iure Wisbycensi* (e) & *Hanseatico* (f) ipsi serio demandata: "welcher Schiffer Korn einnimmt, derselbe soll dasselbe, so oft es Noth, auf der Reise kühlen; thäte ers nicht, da ers doch wegen Wetters und Windes hätte thun mögen, er soll zum Schaden antworten;" quae eadem cura ad res aere intercluso facile perituras extenditur, quarum in conseruationem

tionem magistrum fenestras obturatas saepiuscule, quoties per tempestatem licet, aperire oportet (muß die Lüken öfnen), vt purus tenuisque aer admittatur (g). Ingruente naufragii periculo, ex magistri & duorum triumue nautarum consilio, quamuis iaciendarum mercium dominus, si forsan conuector praesens sit, obluctetur, sit iactus, vt aliqua saltem bonorum pars ab interitu liberetur (h). In ipso iactu, vt viliores eaeque ponderosiores primum eiiciantur merces, curare debet (i). Naufragio autem facto, iure Wisbycensi (k) praeceptum: „Seyn die Schiffleute „schuldiz, die Güther zuverwahren und zuberger, wie sie am mei- „sten und am besten können,“ & iure Hanseatico (l): „Sollen sie „alle Bereitschaft (nauis armamenta) und eingeladene Güther nach „äußersten Vermögen zuretten und zuberger verpflichtet seyn.“

Ergo magistri est, in hanc mercium curam, iis praesertim in locis, vbi infrequentior, quae olim fuit, consuetudo, vt mercator aut ipse mercibus adfideat, aut insitorem (Sobre-Cargo) mittat (m), tota mente incumbere; nec mandato eam in rem expresso, quippe quod in ipsa locatione ex lege iam continetur, opus est.

Quando itaque vi locationis nauiculariae dispendium commune a magistro factum est, huic quoque conductores, vt & ipsi & illis, quorum bona inde laesa aut perditata, contribuant, obligantur.

(a) Vidit *quasi-contractum* in hac ce obligatione SAM. de COCCELVS in *introduc. ad Grot. illustrat. diff. proem.* 12. §. 577. T. I. p. 421. Alii *quasi-societatem* sibi fingunt; LAV- TERB. de *acquit. & exten. leg. Rhod.* §. 2. in *collect. Diff. Tub.* Vol. 3. n. 2.

WEDDERKOP in *iur. natur.* L. 4. Tit. I. §. 1. not. (**). p. 153. Langensbeck's *Anmerkungen* §. 85.
 (b) art. 45.
 (c) art. 33.
 (d) P. 2. Tit. 14. art. 34.
 (e) art. 46.

B 2

(f) Tit.

(f) Tit. 3. a. 19. IVS LVBEC. L. 6. Tit. I. a. 8. DAN. L. 4. c. 2. a. 11.

(g) Wohlinstr. Schiff. Abth. 2. Cap. I. §. 4. p. 25.

(h) CONS. MAR. c. 97. IVS WISBYC. a. 20. STAT. HAMB. P. 2. Tit. 16. a. 1. Inde lepide ERASMVS in colloquio, cui naufragium titulus, narrat, inter iactum Italum quendam, cui scrinium, vasis argenteis, annulis, panno ac vestimentis sericis repletum, erat, noluisse iactum facere, sed aut perire cum amicis opibus, aut simul cum illis seruari. Cui nauclerus: *Per nos liceat tibi, cum tuis perire solum; sed aequum non est, ut nos*

omnes tui scrinii causa periclitemur, alioqui te vna cum scrinio dabimus in mare praecipitem. Et recte LEXSERVS sp. 160. cor. 4. T. II. p. 188., quod praiceps cum scrinio in mare dari potuerit.

(i) Langenbecks Anmerk. ad Tit. 16. art. 2. verb. einige Güther. p. 168.

LOCEN. in iur. marit. L. 2. c. 7. §. 4. ap. Heinecc. p. 996.

(k) art. 15.

(l) Tit. 4. art. 29.

(m) Samml. Hamb. Gesetze und Verfass. Th. 7. §. 308. Not. (m) p. 178.

§. IX.

QVAENAM ACTIO SIT AD CONTRIBVTIONEM OBTINENDAM?

Quanam vero actione is, qui publico nomine in re sua detrimentum cepit, indemnitatem persequitur? De hac quaestione, ex iis, quae modo adferuimus, aestimanda, priusquam ad varias dispendii communis species pergimus, aquiramus.

PRÆTOR (a) *in eum, qui ex incendio, ruina, naufragio, rante, naue expugnata quid rapuisse, recepisse dolo malo, DAMNIVE QVID IN HIS REBUS DEDISSE dicitur, in quadruplum in anno, post annum in simplum iudicium dat.* Dissentiebant autem Icti, num iudicium illud impetrare is queat, cuius aedes intermediae a Titio, incendii a suis ipsius interrumpendi causa, dirutae erant. LABEO iudicium dari censuit in Titium. VLPIANVS vero (b) *in partes contrarias: „quod ait Praetor de damno dato, ita demum locum*

locum habet, si dolo malo damnum datum sit; nam si dolo malo ab-
 sistit, cessat Edictum. Quomodo ergo procedit, quod Labeo
 scribit — ? Quum enim defendendarum mearum actuum causa fece-
 rim, utique dolo careo. Puto igitur, non esse verum, quod Labeo
 scribit." Nec AQUILIAE LEGIS ACTIONI esse locum, cum
 CELSO arbitratur. "Non enim iniuria, inquit, hoc fecit, qui
 se tueri voluit, quum alias non possit." Eandem ob rationem
 idem VLPPIANVS (c) iudicauit, "eum, qui seruandarum mercium
 causa alienas merces in mare proiecit, nulla teneri actione; sed si
 sine causa id fecisset, in factum, si dolo, de dolo teneri." Et recte
 quidem. Aquilia enim lex damnum vindicat iniuria datum, id
 est, quod non iure fit aut dolo, aut culpa. Rerum itaque ad
 defensionem vitae ac bonorum ex necessitate iacturam dominus
 conqueri nequit de iniuria. Adest damnum, quod magna vi co-
 gente fuit factum, eodem modo, quo quis incendii arcendi gratia
 vicinas aedes intercidit (d).

Anne igitur nulla iure Romano actio ei, qui damnum sen-
 tit ex iactu, prodita? ACTIO prodita est LOCATI. "Namque
 si laborante naue, inquit PAVLVS (c), iactus factus est, amissa-
 rum mercium domini, si merces vehendas locauerant, EX LOCATO
 CVM MAGISTRO NAVIS agere debent; is deinde cum reliquis,
 quorum merces saluae sunt, ex conducto, ut detrimentum pro por-
 tione communicetur, agere potest." Nauclerus opes locatione
 conductione sibi creditas fluctibus dolo bono tradidit. Ut iactio
 emendetur, ille locati actione conuenitur, eaque cogitur, vt
 vicissim aduersus eos, qui bona per iactum seruauerunt, ad por-
 tionem damni praestandam agat. Itaque per indirectam actio-
 nem hi, vt pro rata illis retribuunt, adiguntur, quum actio di-
 recta legis Aquiliae haud quadret, actio autem ex aequitate na-
 turali in factum & condictio ex lege Rhodia a Romanis recepta
 vsus non inuenerit.

Sunt, qui mirantur, quod per ambages agi debeat, nec potius mandati, negotiorum gestorum cum ACCURSIO, aliusue, de quibus confingendis quali certant, actionibus experientum sit (f).

Haud quidem inficias ibimus, pro diuersitate negotiorum ciuiliū, quibus praeter locationem in rebus transportandis consuetiorem, merces nauī traduntur, diuersas actiones, v. c. negotiorum gestorum, mandati, depositi, pro socio, praescriptis verbis, ad exemplum istius propositae posse competere (g); verum in locatione inita, ex qua omne id, quod aequum & bonum est, adiudicatur, Istis Romanis satis apta visa fuit actio locati, eaque expeditior, quod magister merces seruatas, donec collatio peracta, retinere debeat (§. 6.), adeoque mercium proiectarum domini magistro, aduersario vnico, quam conuectoribus, hominibus saepe ignotis, qui mercibus receptis in multos terrarum angulos diffuunt ac dissipantur, securius actionem intendant (h). Nec plus iusto hac actione vexari magistrum putet; "si quis enim ex vectoribus soluendo non sit, hoc detrimentum illius non est" (i).

Caeterum tamen *moribus nostris*, quia in formulariam Romanorum iurisprudentiam non iurarunt iudices domestici, non aduersus magistrum solum, sed conuectores quoque, quibus ex legibus maritimis perfecta est obligatio, directo posse agi, quin ne opus quidem esse vlla actione, sed contributionem ex templo ante nauis exonerationem confici in portu (k), quotidiana nauticorum iudiciorum obseruantia euincit.

(a) l. 1. ff. de incend.

(b) l. 3. §. 7. eod.

(c) l. 1. pr. ff. de praeser. verb.

(d) l. 49. §. 1. ff. ad leg. Aquil.

(e) l. 2. pr. ff. de leg. Rbod. de iactu.

(f) PECKIUS ad l. 2. pr. ff. de leg.

Rbod. de l. p. 198.

(g) GE.

(g) GE. WERNER de *contribu-
tione propter iactum* §. 70.

(h) LÖCCEN, *in iure mar.* L. 2.
c. 8. §. 12. ap. HEINECC. p. 1004.

(i) l. 2. §. 6. de *leg. Rb. de I. Stat.*
Hamb. P. 2. Tit. 16. art. 2. »Da aber
»der Frachtleute jemand unvermö-

»gen würde, den Schaden mitzube-
»legen, da darf der Schiffer nicht
»vorstehen.»

(k) BOEHMER *de action.* S. 2. c.
8. §. 112. p. 626. HEINECC. *in iur.*
Germ. L. 3. §. 85. not. (*) T. II.
p. 443.

§. X.

HAVARIA VEL CONVENTIONALIS, VEL LEGITIMA.

Tam age videamus, quae sint haurariae species & discrimina. Dispefcitur hauraria in *conventionalem* & *legitimam*. CONVENTIONALIS est dispendium, de quo aut inter solos nauis conductores, aut inter hos & exercitorem conuentum est. LEGITIMA complectitur dispendium, quod ex lege vel consuetudine nautica (*See-Vfancee*, *Coutume von der See*) ferendum est.

§. XI.

HAVARIA LEGITIMA EST VEL PARTICVLARIS,
VEL COMMVNIS.

Prout vero dispendium illud vel particulare, vel commune (§. 4.), *hauraria* quoque *legitima* est vel PARTICVLARIS (particuläre *Haverrey*, *Havarie simple*) (a) vel COMMVNIS, quarum itaque *illa* a fingulo siue conductore, siue exercitore, cui contigit dispendium (§. 5.), *haec* ab iis, qui versantur in communi nauigatione iunctim ferenda (§. 6.) (b).

(a) Particularem haurariam antiquiores leges nauticae reapse quidem habent, non tamen sub haurariae denominatione, Quam ob rem haurariam illorum, qui olim de re nautica scri-

pservunt, intelligas, quod sit dispendium illud, quod communiter sentiunt & conductor, & exercitor. Primum, quantum nouimus, lex nautica Gallica: *Ordonnance de Louis XIV.*, touchant

chant la marine (à Fontainebleau 1681.) L. III. Tit. VII. art. 4. §. particularis hauriæ speciem fecit, ita tamen, ut huc referantur non solum expensæ particulares & damna singulorum fortuita, sed, quod mireris, etiam damna, quæ naui magister nauæque dolo vel culpa dederunt; qualia da-

ma, quum reparentur ab eo, qui intulit, ab omni hauria sunt aliena. Cæterum inter scriptores iuris nautici primus habet hauriam particularem *Langenbeck* in d. *Anmerk. über das Hamb. Seerecht suppl. 2. Sect. 1. §. 2. p. 161.*

(b) Vide tamen §. seq. not. (a).

§. XII.

HAVARIA COMMVNIS VEL GRANDIS, SIVE GROSSA,
VEL MINOR.

Ad hauriam communem pertinent tum 1) *expensæ solitæ* ad promouendam nauigationem communem, tum 2) *expensæ improvisæ*, eundem in finem faciendæ, & *damna*, quæ, ut nauis mercesque ab interitu liberentur, consulto fiunt (§. 2. 6.).

Quod I) ad *solitas* attinet *impensas*, aut exercitor solus, aucto locario, aut, eodem diminuto, soli conductores pro rata, aut denique & exercitor & conductores coniunctim illas, idque vel æquis, vel iniquis ex partibus fuscipiunt. In quo libet modo, quo illæ feruntur ab his illisue, respicitur ad naui quantitatem vel maiorem, vel minorem.

Inde est, ut consuetudines legesque nauticæ multum differerent. Aliae exercitori, seu naui, aliae solis conductoribus, seu mercibus ex æquali, aliae denique & naui & mercibus ex æquali, vel inæquali contributione modo omnes, modo has, vel illas ordinarias expensas imponunt.

At II) circa *damna in commune bonum & expensas improvisas* PLENISSIMA AEQUALITAS in contribuendo stabilita. Neque aliter in hoc extraordinario dispendio statui potuit. Partes contrahen-

trahentes in locarii stipulatione ac promissione rationem haud inierunt expensarum extra ordinem fortuito obuientium, quas praefagire nemo poterat; & praeterea damno aut naui, aut mercibus in communis periculi necessitate sponte illato, pereunt res in communem salutem, quarum itaque aestimatio tantum abest, vt pro naui quantitate fieri possit, vt potius exercitor non solum pro nauis pretio, sed etiam pro locarii lucro, aequitate iubente, contribuire debeat.

Hinc dispescitur *hauaria communis* in MINOREM (Eleine, ordinäre *Haveren*, les menues auaries) & GRANDEM, vulgo *grossam* (*Haveri*=Groß, *grosse*, extraordinäre *Haveren*, l'auarie grosse) (a).

MINOR sunt expensae navigationis ordinariae communes, quae ex lege, vel consuetudine, aut a naue sola, aut solis a mercibus, aut ab vtrisque ad aequalem, vel inaequalem portionem retribuuntur. GRANDIS est dispendium extraordinarium commune, tam expensas improuisas communes, quam damna communia (seu damna naui, armamentis mercibusque ex consilio illata & navigationi salutaria §. 6.) complectens & ab omnibus, qui sunt navigationis participes ex aequo retribuendum. (b)

(a) Vt nauticarum legum dictiones discernas, probe notandum, interdum maiorem *hauariam* appellari *communem* κατ' ἐξοχήν, quia ex aequis partibus ab omnibus ferenda; *Samb. Affec. u. Hav. Ordn. Tit. 21. art. 2.*, *ius nau. Gall. L. 3. Tit. VII. art. 6.* „font auaries grosses ou communes;,” saepius tamen *minorem*, quam apud Belgas susceperunt soli mercatores, dici *communem* (Gemeine, commune *Hav*

veren), id est a mercatoribus communiter ferendam. Eandem dictionem adoptant VINNIUS ad PECKIVM ad l. 1. ff. ad l. Rhod. not. (c) p. 193. LOCCEIVS in iure marit. L. 2. c. 8. §. 3. p. 999. SCHOTTELIVS de singular. in German. iurib. c. 21. §. 17. p. 410. HENN. WEDBERKOP L. 4. Tit. 1. §. 2. p. 154. & sic reliqui. Distingunt enim *hauariam* in triplicem speciem, *particularem*, *communem* (minorem,

(minorem, ordinariam) & *grossam*, (extraordinariam, grandem.) Quam tamen hauria non solum minor, sed grossa quoque, & haec vel maxime, sit communis, seu dispendium commuiter faciendum, aptiorem duximus distinctionem hauriae in *particularem* & *communem in genere*, & huius in *grandem* & *minorem*.

(b) Non curate satis HENNING. WEDDERKOP, „HAUARIA COMMUNIS (minor) est, inquit, legis dispositio, qua impendium navigationis promovendae causa factum, tam a nave, quam a mercibus ipsi impostis, licet INAEQUALI CONTRIBUTIONE, sancitur reparari; & HAUARIA GRANDIS legis dispositio, qua impendium cursus navigationis promovendi gratia in communem utilitatem factum, a nave illiusque onere AEQUABILI PARTITIONE est reparandum.“ Quae definitiones diversum pro diversis legibus nauticis contribuendi in hauria minori modum negligunt & praeterea dispendium, quod ad minorem, & illud, quod ad maiorem refertur, non modo non dispingunt, sed vel miscent ac confundunt.

Male quoque Joach. Lucas Stein in der Abhandlung des Lübischen Seerechts §. 77. not. (*) p. 104. opinatur, discrimen hauriae

in maiorem & minorem vnicie fieri ratione maioris, vel minoris detrimenti.

Porro REINOLDO KVRICKE in commentario ad ius maritum. *Hanseaticum* Tit. VIII. in prologo, ap. Heinecc. p. 769. plane displicet hauriae in communem, seu minorem, & grossam divisio. „Hauria, inquit, siue contributio maritima locum proprie non habet, nisi ubi quid casum, aut iactum sit, idque levandae laborantis navis causa. Quid vero eo pertinet impensae ex alio capite & titulo in navem, eiusque in portum, & ex portu deductionem, aut abductionem factae, cum ne quidem illa sarciri necesse sit, quae vi tempestatis vel ictu fulminis rupta & fracta sunt, quia in illam communem, uti vocant, hauriam (non) referuntur, quamvis propius ad naturam hauriae accedant. Impensas quidem supra dictas sarciri & refundi aequum esse, non negaverim; sed, quid illis commercii cum hauria sit, non intelligo, nisi quis eodem etiam naulum referre velit. Rectius erit, si omnino ad similitudinem mercium iactarum in casibus talibus contributio fieri debeat, HAUARIAM dividi in PROPRIAM & IMPROPRIAM, ita ut per illam hauria grossa, per hanc communis (minor) intelligatur.“ Cui ad stipulatur Wohlstr. Schiff. Abth.

Abth. 2. Cap. 4. §. 3. p. 63. & re-
ctiorem eum esse loquendi modum di-
cit. At caecutiunt hi & ex nimio juris
Romani studio eiusque sacrata auctori-
tate domestica rei maritimae negotia
ad modulum Romanum deformant.

Egregie sibi placent, dum *havariam*
nihil aliud esse, quam Rhodiorum
Romanorumque *iactum*, docent & do-
mesticis legislatoribus, longe lateque
errantibus, viam alto monstrant super-
cilio.

§. XIII.

DIFFERENTIA HAVARIAE PARTICVLARIS ET COMMV-
NIS; GRANDIS ET MINORIS; PARTICVLARIS
ET GRANDIS.

Quum definiendo suos cuique *havariae* limites adsignaueri-
mus, facili negotio singulae species discernuntur.

I. *Conventionalis & legitimae* discrimen est in aprico.

II. *Particularis* *havaria* dispendium particulare (§. 4.), siue
eas expensas & damna, quae concernunt aut nauem solam, aut
solas merces, comprehendit, *communis* dispendium commune
(§. eod.), quod fit in nauigationem communem tum nauis, tum
mercium gratia. Deinde *particularem* sentit is, cuius rem affi-
cit, nec vlla eius nomine contributio fit legitima (§. 5.); *commu-
nis* *havaria* pro natura communis nauigationis venit in contribu-
tionem (§. 6.).

III. *Grandis* *havaria* expensas extraordinarias communes &
damna communia (§. 2. 12.); *minor* expensas ordinarias commu-
nes, non autem dispendia ex damno complectitur. Praeterea
est in refarciendi modo discrimen. In *grandi* aequabilis damni
partitio seruatur; in *minori* ratione nauli vel opimioris vel minu-
toris aut plane cessat contributio, aut certe plerumque est inae-
qualis. De alio discrimine ex modo contributionis infra (§. 18.
22.) dicendi erit locus.

Denique IV) ratione damnorum *hauariae particularis & grandis* differentia in eo est, quod ad illam damna pertinent, quae casu fortuito mercibus, nauis armamentisque contingunt (§. 2. 5.); ad hanc damna, quae tempestate aliaue necessitate fortuita premente ad grauis inde imminens periculum euitandum fiunt deliberata re & nauigantium facto spontaneo in communem salutem (§. 2. 6.).

§. XIV.

CONVENTIONALIS HAVARIAE SPECIES.

Collustrabimus generaliter dicta causis, quae *hauariae* speciebus singulis adnumerantur. Quia tamen omnes eas, quotcunque sunt, exponere, pro sine nostro vix operae pretium sit, potiores tantum percurrere iuuat.

Conventionali hauariae conuentio terminos ponit.

Huc I) referas comprimis das *Zeichnen der Haverey*, vt peculiare pactum, quo mercatores plures, nauis conductores, ratione iacturae, qua forsitan ex itinere periculoso afflictæ fuerint merces, sibi inuicem ante coeptam exonerationem (vor dem Löschen, vor gebrochener Ladung) promittunt contributionem.

Mos ita fert, vt nauis magister, itinere per procellas, piratarum insidias & praedationes aliaue pericula transacto, conductoribus (den Befrachtern) litteris (*Havereybrief*) (a) denuntiet, vereri se, ne merces quaedam corruptae, deperditae & effusae deprehendantur, ideoque consilii forsitan esse, vt periculum in commune feratur. Quo facto ante exonerationem, priusquam scilicet cognitum est, quae corruptae merces, & quae saluae fuerint, conductores aut omnes, aut quidam in communem damni contributionem sese interdum obligant. Hanc in rem nomina subscribunt litteris ita, vt quisque addat, utrum in *hauariam*

riam conventionalem, seu periculum commune consentiat, an vero suarum mercium damnum ipse ferre malit (b).

Quisque facile animadvertit, hauariam hanc conventionalem damnum particulare (§. 5. 11.), quod vnusquisque ex itinere periculoso in rebus suis sentit, efficere damnum commune. Hauaria particularis per conventionem transit in communem. Id tamen vt fiat, aut omnes, aut plures, duo minimum, consentiant, necesse est. Vnius enim subscriptio inanis est, nec hauaria communis intelligitur, reliquis dissentientibus. Denique omne negotium contrahi inter solos consentientes, adeoque dissentientes mercatores ad contributionem, quam ipsi nec ab illis mutuo expectant, non teneri, vix est vt moneam.

Deinde II) fieri saepe solet, vt conductores cum magistro de expensis nauigationis ordinariis & vel quibusdam extraordinariis conventionem pangant (c).

Ita locationis conductionis instrumento (Certe-Partie) lex inferitur, qua singulis expensis quantitas pecuniae a conductore praeter nulum magistro refundenda determinatur, & legitimum minori, tum etiam ratione sumtuum improuisorum, grandi hauariae derogatur (d).

Caue tamen III) existimes, reliquas conventiones nauticas super periculo maritimo initas v. c. *admiralitem* & *adsecurationem nauticam* eodem pertinere, quippe quas peculiaris sua forma & obligatio ab hauaria conuentionali distincte separat.

(a) Formulam habet BROCKES obs. 420. p. 461. Demnach ich unterschriebener mit meinem Gallioth am heiligen Pfingstabend von Reval glücklich alhier angekommen und einige Tage stürmiches Wetter in
 C 3
 der See gehabt, dahero in Sorgen stehe, daß einige nasse Waaren im Löschen sich befinden möchten; als habe hierdurch meinen Herren Befrachtern solches anzeigen wollen, ob ihnen hierunter Veraberey

berer zuzeichnen, oder deren eigen
risico von den eingeschiffen Waar-
ren zustecken gefällig sey. Lübeck
den - - May 2c.

Heinrich Christoph Riese.

N. N. gestehet rechtmäßige Ha-
verey.

N. N. gestehet eigen risico.

N. N. gestehet rechtmäßige Ha-
verey bis das Schiff hat
löschen können.

N. N. gestehet rechtmäßige Ha-
verey.

Alias consuetæ subscriptionis formu-
lae: zeichne Haverey; stehe eigen ri-
sico. Interdum conductor non omni-
um, sed quarundam modo mercium
nomine in hauriam subscribit, v. c.
Saat und Eisenwaaren stehe eigen
risico, auf das übrige zeichne Ha-
verey. Additamentum tertiae sub-
scriptionis in isto exemplo: bis der

Schiffer hat löschen können, intel-
ligas de obligatione suscepta ad damni
relacionem, quod in mercibus vs-
que ad exonerationem factum fuerit.
Qualis in subscriptione appendicula su-
perflua est, Hauria enim conventio-
nalis non tendit ad damnum, quod
mercibus in ipsa demum exoneratione
aut post illam peractam accidit.

(b) WEDDERKOP *ius nau.* L. 3.
Tit. 6. §. 63. p. 96. ERN. 10. FRID.
MANZEL *ius Mecklenb. & Lubec. il-
lustrat.* Cent. IV. iudic. 99. p. 250. sq.
HEN. BROKES c. 1.

(c) *Ius nau. Pruss.* c. 8. art. 47.
Samb. Ges. u. Verfass. Th. 7.
§. 289. p. 132.

(d) Tali pacto locationi conductio-
ni non adiecto clausula solet generalis
chartae partitae adnecti: mit Haver-
ey und Pilotage soll es nach contume
und Vflance der See gehalten werden.

§. XV.

PARTICULARIS HAVARIAE EXEMPLA.

Particularis hauriae exempla haec sunt:

I) *Exercitor* nautam in seruitio vulneratum mutilatumque
suis sumtibus sanare (a), ac morbo correptum excipere victu &
curatione obligatur, & ita quidem, vt nihil eo nomine mercedi
detrahatur (b).

Idem sentit damnum ex malo, rudentibus aliisque arma-
mentis tempestate deiectis, alioque casu fortuito perditis (c).

II) *Mer-*

II) *Mercator solus fert, quicquid mercibus suis impenditur, v. c. vectigal (d) & mercedulam nautarum pro operis in merces imponendas & exponendas inque itinere, ne vitentur, tractandis adhibitis (e), quo etiam spectat praemium (Bergelohn) nautis debitum pro mercibus ex naufragio servatis (f).*

Similiter sentit interitum rerum suarum & corruptionem fortuitam (g), v. c. damnum mercium a praedonibus raptarum (h); si merces doliis fissis effluerint (Lecken) aut sale (Seestürzung) fuerint madefactae & corruptae (i).

(a) *Ius Wisbye.* art. 18. 43. „men schall se beten uppe des Schepes, Rojr“ & *Stat. Hamb.* P. 2. Tit. 14. art. 17. „wird jemand gewundet in des Schiffers Dienste, den soll der Schiffer heile lassen auf des Schiffes Kosten“; quae verba non navis & mercium, sed solius navis onus indignant. Merces tunc demum ad sanationem contribuunt, si nauta in ipso avertendi communis periculi ministerio vulneratus; vid. §. 20.

(b) *Ius Wisbye.* art. 19. *Ius Hansf.* Tit. 14. art. 2., ubi nausea excipitur, propter quam *iure Lubecensi* L. 6. Tit. 1. a. 11. adeo mercede, inter nautas reliquos, nauiseabundi vices subeuntes, distribuenda, priuatur. Idem sancitum *iure Hamburgensi* 1276. art. 8.

(c) l. 2. §. 1. l. 6. ff. *de leg. Rhod. Consul. mar.* c. 281. *Ius Wisbye.* art. 12. *Hansf.* Tit. 8. a. 1. *Stat. Hamb.* P. 2. Tit. 16. a. 2. *Stat. Lubec.* L. 6. Tit. 2. art. 5. 6.

(d) *Ius Wisbye.* art. 53. in f. *Hansf.* Tit. 3. a. 17. „auf des Kaufmanns Ebenthener (periculum) und Bezahlung des Zolles“ *Stat. Hamb.* P. 2. Tit. 14. a. 3.

(e) Rühlgeld, Windegeld &c. *Ius Wisbye.* art. 5. 46. *Hansf.* Tit. 3. a. 19. *Hamb. Schiprecht* 1276. art. 16. *Stat. Lubec.* L. 6. Tit. 1. a. 8. Olim quoque die Matting, sine das Matting schütteln, *Ius Wisbye.* art. 46. *Glensburg. Seerecht* art. 66. *Hansf.* Tit. 13. a. 7.

(f) *Ius Hansf.* Tit. 4. a. 29. Tit. 9. a. 4. *Stat. Hamb.* P. 2. Tit. 17. a. 1. *Ius Dan.* L. 4. c. 4. art. 1. *Stat. Lub.* L. 6. Tit. 3. a. 5.

(g) *Stat. Hamb.* P. 2. Tit. 16. a. 4.

(h) l. 2. §. 3. ff. *de leg. Rhod. Ius Hansf.* Tit. 8. a. 4. *Stat. Lnb.* L. 6. Tit. 4. a. 1. *Stat. Hamb.* P. 2. Tit. 19. a. 1.

(i) *Ius Wisbye.* art. 21. 23. *Stat. Hamb.* P. 2. Tit. 14. a. 34. 35. Tit. 15. a. 1. *Glensb. Seerecht* art. 39.

§. XVI.

HAVARIA COMMVNIS, PRAESERTIM CIRCA Loots-
mannsgeld, Tonnen- Capen- und Backengeld,
Lichter- und Prähmngeld, A) IURE BELGI-
CO, DANICO, FLENSBURGENSI, SVECICO,
PRUSSICO, GALLICO.

In *communis minoris haurariae* speciebus nauticae leges multum differunt (§. 12.) *Causa generalis* sunt *expensae ordinariae*, quas iter maritimum tum mercium, tum nauis gratia exigit. Quia tamen ratione quantitatis naui vel augendae, vel minuendae nihil refert, vtrum eae omnes aut ex parte communi contributioni subiiciantur, an ab eadem eximantur (§. eod.); leges nauticae quaedam omnem fere rem consuetudini nauticae partisque relinquunt, quaedam expensas eas faciunt communes, quas aliae mercatori soli, aut soli exercitori iniungunt, & quae leges communes eas habent, modo aequalem, modo inaequalem contributionem statuunt.

Pilotarum merces, quae praecipue huc refertur, *iure Belgico* (a) est onus mercatoris ideoque ex mercibus pro rata refunditur. Exceptio tamen communem eamque aequalem contributionem mercium nauisque fieri iubet, si merces sex librarum Flandricarum summam excedat. Inde est, vt maior ea ac nimia merces haurariae grandi adscribatur; id tamen solo nomine & ex similitudine quadam, non re ipsa. Sic quoque iura nautica *Prussicum* (b) & *Suecicum* (c) ad soluendam eam, illud si excedit thalerum pro *lasta*, hoc si nonaginta marcas, & nauem & merces cogit. *Iure Danico* (d) & *Flensburgensi* (e), quae tantum non vbique amice conspirant, exercitor victum praebet pilotae, mercator mercedem.

Vectigal

Vectigal pro signis in securitatem nautici cursus positis, Tomen Capen und Backengeld, quod aliae nauticae leges nauī & mercibus assignant, *ius Gallicum* (f) exercitori irrogauit, & inter species hauariae minoris solummodo recensuit (g): „les *lamanges, rouages, pilorages pour entrer dans les haures ou riuieres, ou pour en sortir*“. Caeterum Gallica ista lex (h) impensas eas pro deducendis nauibus & pro scaphis, nauis leuandae causa conductis (*Lichter und Pralmengeld*), nauī ad trientem & mercibus ad bessem praefiniuit. Eandem pro scaphis mercedem *ius Danicum* (i) & Flensburgense (k) & mercibus & nauī iniunxit.

Sic porro in reliquis huiusce hauariae speciebus aliae alias composuerunt normas leges nauticae, quarum largiorem messem WEDDERKOPIVS (l) collegit.

(a) *Ius naut.* PHIL. II. Tit. van Schipbreck art. 9. QVINT. WEYSEN tr. de auariis p. 4.

(b) c. 8. art. 28. in f.

(c) cl. 5. c. 17. pr.

(d) L. 4. c. 3. §. 23.

(e) art. 60.

(f) *Ordon. de Louis XIV.* L. 3. Tit. 7. art. 9.

(g) c. l. art. 8.

(h) cit. art. 8. „se payeront un tiers par le navire, & les deux autres tiers par les marchandises.“

(i) L. 4. c. 3. §. 20.

(k) art. 70.

(l) L. 4. Tit. 1. Sect. 2. §. 8. p. 157.

§. XVII.

B) IVRE WISBYCENSI, HANSEATICO, LVECCENSI

Nec minor est distantia legum ac consuetudinis, quibus in septemtrionali apprime utimur Germania.

De *pilotarum mercede ius Wisbycense art. XXV.* quaedam memorat, quae quamuis in diuersitate codicum (a) obscuritate premuntur,

D

muntur, id tamen innuere videntur, consuetudinem eam esse, vt mercedem hanc in pluribus oris mercatores in se receperint. Verum non est, vt istius articuli, non legem, seu placitum Wisbycense, sed nudam narrationem, quid in Angliæ, Hiberniæ aliisque oris consuetudinis sit, continentis, mentem anxii scrutentur, quum sit in *articulo LX.* de pilotarum mercede caligine nulla obducta dispositio: "Item es kommen Schiffe im Blic oder Raesdiep von Dmmeland und die hierhin auf wollen, und man nimmt einen Lootsmann an, das Schiff und Guth hinaufzubringen, denn soll der Schiffer dem Lootsmann die Kost geben und die Kaufleute sollen den Lohn ihm von ihren Güttern geben."

De *scaphis conductitiis* est in *articulo LVI.* eiusdem iuris placitum singulare: "Wenn ein Schiff in den Raesdiep oder in den Blic kommt und es gieng so tief, daß es nicht auffommen könnte, und man kriegte sodann leichte Schiffe zulschen, die Unkosten davon soll das Schiff zwey Theile bezahlen und das Guth den dritten Theil; kommt das Schiff aber nicht auf nach seinem Ldschplatz, so soll das Schiff die leichte Schiffe allein bezahlen;" cuius ratio hæc esse videtur, quod nauta, merces ad destinatum locum perferendas recipiens & nauis profunditatis & vadorum debeat esse gnarus, ideoque, si nauis adeo in profundum deprimatur, vt nullus in appulsu accessus detur, mercedem scapharum ad merces in portum deducendas conductis, ipse ferre ratione nauti promissi debeat, nisi conuentione in mercium dominos eam impensam transtulerit (b).

Iure *Hanseatico & Lubecensi* nihil de hauraria minori statutum. Res consuetudini pactisque relicta. Quæ consuetudo, si Lubecæ & emporiorum bene ordinatorum iudicia excipias, quæ plerumque iure Wisbycensi subsidiario vtuntur, interdum incer-

ta est, sibi que haud constat. In maris Baltici enim locis domesticis, quorum tenuior est maritima negotiatio, solet litis decisio, silente lege, nec in subsidium recepto iure Wisbyensi aliove extraneo, confici ex testimoniis nautarum primiceriorum (Schiffersalten), quibus, ut ne incussem quidem memoriam fallacem, iudicium varium ex itineribus, in exteris oris olim factis, conquisitum. Quin, dissentientibus his, extranei nautae, qui in portu forte adsunt, testes adhibentur. Ita vero, si diis placet, nunc sic, nunc aliter iudicatur, prout scilicet domestici nautae, aut domestica aut externa quadam, quam nauigando condiderunt, consuetudine imbuti, vagum faciunt ac lubricum iudicium; Suecicae autem, Danicae, Hamburgensis, Rigenensis aliarumue ciuitatum ac gentium consuetudinis nautae testes plures domesticorum nautarum testimonium vel obfirmant, vel corrigunt, suppleunt, reiciunt.

(a) Editio iur. Wisbyc. Amstelodamensis 1693. & exemplum, quod MARQUARDVS tractatu de iure mercatorum p. 678. adiecit, differunt inter se. Ab utroque exemplo differt codex, quem magnum olim Lubecensis ciuitatis decus HENRICVS BROCKES in appendice obseruationum forensium vulgavit. Ibi articulus hic & numero, ut laepius, (est enim art. xxii.) & verbis diuersitatem prodit: „Item worden ein sepp vorfrachtet to Kopenman Haven to varende - - est anders wor, vnde yt Kamet, dar yt vntladen schal, vnde maken to ere parthe to gader vnt den schaden, tomt vppe de Koptude an der koste

„van brytaniën, de se nemen schal, vnde, dat men let hys de bades, vnde sin clenede schade, dat men let cales van normandien, van engelant vnde van schottlant, vnde, dat men let vermuide van vlande, xen, dat man past calis“.

(b) Ob eandem rationem, uti videtur, apte statutum lege Hamburgensi de A. & H. Tit. xxi. art. 5. „Wann sein fremder Schiffer, der vorhin niemalen auf der Elbe gewesen, seinen Lotsen in der Fremde einnimmt, dem er ein ausserordentliches Loosgeld versprochen, so bleibt solches zu des Schiffers ansehniger

„niger Last, und wird in keine Ha-
 „berey berechnet“. Nimirum non
 venit haec merces in hauariam neque

minorem, de qua ibi sermo, nec maio-
 rem; sed reicitur ad hauariam parti-
 cularē ipsius exercitoris.

§. XVIII.

ET IVRE HAMBVRGENSI.

Nulla denique, quantum cognouimus, lex maritima apti-
 us & plenius fines, vt omnis, sic & minoris hauariae determi-
 nauit, quam *ciuitatis Hamburgensis* Asscuranz und Haberey-Ord-
 nung de 1731. *Ius nauticum* quidem antiquius, das Schiprecht
 1276 (a) & *statuta* ciuitatis, aequae ac *statuta* Lubecensia, nul-
 lam fecerunt hauariae minoris mentionem. At lex illa nouior
 (b) curate ita: „die kleine oder ordinäre Haberey begreift unter sich
 „alle ordinäre Ausgaben, als da sind, ordinäres Loots- Feuer-
 „Backen- Phal- Schmaek- und Lichtergeld, Euerführer- Lohn, An-
 „corage, ordinäre Quarantaine und dergleichen, wabon die La-
 „dung zwey Drittel nach Lasten, nicht aber nach dem Werth
 „gerechnet, das Schiff aber einen Drittel trägt.“

(a) apud Langenbeck in der Einleitung.

(b) Tit. xxi. art. 3.

§. XIX.

CONTRIBVTIO FIT PRO PONDERE ET AMPLITVDINE
 NAVIS AC MERCIVM; EAQVE EST INAEQUALIS
 IVRE GALLICO, PRVSSICO ET HAMBVRGENSI.

Quaelibet (a) igitur expensae ordinariae I) distribuuntur in
 NAVEM ad *vnam*, & in MERCES ad *duas partes*. Qua in re se-
 cuti sunt legis conditores *ius Gallicum regis Ludouici XIV.* (§. 16.),
 cuius inaequalem modum etiam *Prussicum ius nauticum* sibi
 adoptauit (b).

II) Con-

II) *Contributio* non pro valore nauis & mercium, sed pro *pondero & amplitudine nauis & mercium* siue, vt vulgo aiunt, *pro la-
stis* fit. In his enim plerisque expensis non habetur ratio, quanti nauis sit, sed qua amplitudine, capacitate ac profunditate secet maria; ideoque in refundendis illis non pretii, quo coemuntur merces, vel venciunt, sed ponderis amplitudinisque, qua maius minusue complent in naue spatium, ratio est ineunda. Sic v. c. pilotae probe indicanda nauis profunditas, quot scilicet digitis subter maria labatur, & inde aestimatur piloticum (c).

Itaque aut anomala est Belgarum consuetudo, aut errasse mihi videtur VINNIUS (d) qui, „*sarcuntur*, inquit, *hae im-
pensae* (hauriae minoris) *communi contributione mercium pro rata
valoris cuiusque*“. Saltem restringenda esset contributio pro va-
lore facienda ad expensas v. c. propter ordinarios morae dies (ordinare Quarantainekosten) quarum in magnitudine vel puillitate nauigii causa nulla latet.

(a) Ordinariae expensae in lege Plac. Ord. Gen. 1633. Plac. Holland. p. 216. 218.

Hamburgensi exempli tantum causa nominantur, quod ex dictionibus: *als da sind — und dergleichen*, aperte colligitur.

(c) Wohlinstr. Schiffer in *append. Nr. xii. p. 114. Hamb. Visitatione-Ordnung 1719. art. 17.*

(d) ad PECKIUM in *comment. ad l. i. ff. de leg. Rhod. not. (c) p. 193.*

§. XX.

(d) HAVARIAE GRANDIS EXEMPLA A) IACTVS.

Ad HAVARIAM denique GRANDIEM pertinet I) ante omnia IACTVS, quo merces communis periculi avertendi causa in mare proiiciuntur (a).

Nostri instituti non est, vt legitimis iactus qualitatibus, quas & leges & doctorum commentationes effuse tradiderunt, im-

moremur. Id modo monuisse sufficiat, *nomine iactarum mercium venire* non merces solum voluntarie ad nauem leuandam eiectas, sed & illas, quae non eiectae quidem, detrimentum tamen, dum iactus fieret, ceperunt (b), nec non eas, quas nauarchus inter iactum, vt viliores res eligendae conquirerentur, in nauis constratum reposuit, fluctuum autem nauem transcendentium abstulit impetus (c), quin etiam merces, quae in scaphis, vt nauis onere depressa surgat, reconditae & mole aquarum obrutae perierunt (d).

(a) l. 1. ff. de leg. Rhod. omnibus legibus nostris nauticis probata.

(c) Hamb. Schiprecht 1267. art. 29. Stat. Hamb. c. l. a. 5.

(b) Stat. Hamb. P. 2. Tit. 16. a. 4.

(d) l. 4. ff. de leg. Rhod. Stat. Hamb. c. l. art. 9.

„Güther, so über der Werfung versärget oder ganz vernichtet.“

§. XXI.

B) EXEMPLA PRAETER IACTVM.

Eodem iure, quo iactus, ad grandis hauariae classem II) referuntur deiectio mali, abscissio rudentum & anchorarum (Kappen oder Kerben des Mast, der Tauen und Anker) & si quam aliam suadet communis salus armamentorum nauisque voluntariam deprauationem (a); III) extraordinaria pilotarum merces, seu ea, quae in uiuo itinere, in quod nauis aut praeter ductoris culpam aberrauit, aut ventorum vi, vel alia necessitate delata fuit, soluitur, vt legitimam quantitatem non superet (b); IV) locarium pro scaphis ad nauem, quae vadis illisa haeret, exonerandam comparatis (c); V) impensae in sanationem nauitae, qui in strenua aduersus piratas pugna, vel alio in seruitio propter communem salutem praestitit, v. c. quum caederetur in tempe-
state

more

D 3

II) Cas

state arbor, vulneratus est, faciendae (d); VI lytron, quo nauis capta redimitur (e); & VII) reliqui sumtus extraordinarii & dispendia communia, quorum locupletiolem indicem *ordinatio Hamburgensis de affectionibus & nauariis Tit. XXI.*, vberiolem autem expositionem LANGENBECKIVS habet (f).

(a) l. 3. §. 1. ff. *ad leg. Rhod. Ius Wisbye.* art. 12. 21. 39. *Hanf.* Tit. 8. a. 2. *Stat. Hamb. P. 2. Tit. 16. a. 2. Lubec.* L. 6. Tit. 2. a. 5.

(b) *Ius Wisbye.* art. 38. in f. art. 59. *Stat. Hamb. c. l. art. 10.*

(c) *Ius Wisbye.* art. 55. *Stat. Hamb. c. l. art. 8.*

(d) *Ius Hanf.* Tit. 14. a. 3. *Stat. Hamb. P. 2. Tit. 14. art. 42.*

(e) l. 2. §. 3. ff. *de leg. Rhod. Stat. Hamb. P. 2. Tit. 19. a. 1.*

(f) *Wamerungen* r. *Suppl. 2. Sect. 2. p. 168 sq. Suppl. 3. p. 198.*

§. XXII.

MODVS CONTRIBUTIONIS IN GRANDI HAVARIA.

Computatio portionis in grandi hauaria a singulis conferendae (*Wersgeld*) fit *pro nauis & mercium valore*, & hac in re differt ab illa in hauaria minori (§. 19.) *Iure Wisbycensi* (a) EXERCITOR aut pro nauis pretio, aut pro quantitate nauis ("von seinem Schiffse oder Bracht") ratam partem pendit. At dubium reddit codicum varietas vtrum ipse, an mercator optet (b). Quicquid autem sit, aequitas exacta exercitorem & *pro nauis & pro nauulo* contribuere iubet, quia vtrumque seruauit. Et ita statutum *iure Hanseatico* (c), *Lubeccensi* (d) & *Hamburgensi* (e). NAVEM aestimat exercitor & mercatores eligunt, num ipsi eam aestimatum sibi habere, an ex pretio statuto contributionem accipere malint (f). Inde exercitor, vt iuste aestimet, compellitur. In MERCIBVS iactis *Romano iure* pretium non quo veneunt, sed quo

quo sunt emtae (g), *legibus domesticis* (h) autem pretium, quo veneant, supputatur.

(a) *Art. 20. 38.* Prior ille articulus apud *MARQUARDUM & BROKES* in versione latina, quae ad *Marquardum* ficta videtur, plane est mutilatus. Verba: und der Schiffer soll von seinem Schiff und Guth zc. vsque ad illa: und da sie einander nicht wohl helfen zc. omilla; vnde reliqua male cohaerent.

(b) *Codex Brokesianus art. 36.* ita habet: "— van sienem schepe este »van siener Fracht, unde wellen de »Koplyde daraff kysen, wo dat de »Schipper sin Schip settet, da mön »gen de Koplyden vornemen up ein »getide." Vbi electio mercatorum ad sequentia pertinere videtur. E contrario in editione *Amstelodamensi 1693. a. 38.* & apud *Marquardum* eadem ita expressa sunt, vt mercatoris electio ad priora, vtrum nauti, an nautis contributionem velit, trahatur: "Es soll »auch der Schiffer von dem Schiffe »oder von seiner Fracht, wie der »Kaufmann von seinem Guth ge »ben, was der Kaufmann kysen »oer wählen wird (*Marquardus:* was der Kaufmann daraus erwöh len wird), und wie der Schiffer

»sein Schiff seget, das mögen die »Kausente davor annehmen auf ei »ne Zeit." Ex acquirate mercatori optio danda, ne exercitor, cui nautis per iactum salua, offerendo nauti exiguioris partem, se liberatum in sinu gaudeat.

(c) *Tit. 8. a. 3.*

(d) *L. 6. Tit. 2. c. 3.*

(e) *P. 2. Tit. 16. a. 1. Hamb. N. u. S. D. Tit. 21. a. 7.* "über Schiff, »Guth und Frachten."

(f) *Ius Wisbyc. art. 38. Hanf. Tit. 8. a. 3. Stat. Hamb. P. 2. Tit. 16. a. 2. Lub. L. 6. Tit. 2. a. 3.*

(g) *l. 2. §. 4. ff. de leg. Rhod.*

(h) *Ius Wisbyc. art. 38.* "was als »so geworfen wird, soll man gelten »nach Markaange, wie nemlich das »andere Guth, so im Schiffe vor »handen, im Markte ausgebracht »wird, Pfenning oder Pfenning's »werth, wenn die Fracht davon be »zahlt ist." *Hanf. Tit. 8. a. 1.* "als »das Guth gelten möchte im Mar »ben, dahin sie zu segen bedacht »waren." *Stat. Hamb. P. 2. Tit. 16. a. 2. Lubec. L. 6. Tit. 2. a. 1.*

Kiel, Diss., 1777-1800

f
5b.

21

Pri. 22. num. 12

1773, 2
5/

DISSERTATIO INAUGURALIS
DE
HAVARIARVM DISCRIMINE
IN PRIMIS
EX LEGIBVS NAUTICIS GERMANIAE
SEPTEMTRIONALIS.

Pri. 226j

QVAM
AVCTORITATE INCLYTI ORDINIS IVRIDICI
PRAESIDE
IOANNE HENRICO FRICKE, D.
PROF. PVBL. ORD.
PRO
OBTINENDIS SVMMIS IN VTROQVE IVRE
HONORIBVS
PVBLICE DEFENDET
GOTTLIEB RVDOLPH LADEHOFF
HAMBVRGENSIS.

D. AVG. MDCCLXXIII.

KILIAE HOLSATORVM,
LITTERIS MICH. FRIEDER. BARTSCHII,
ACAD. TYPOGR.

KÖNIGLICHES
UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
ZVHALLE